

Posudek disertační práce PhDr. Nikolaje Savického :
Československý stát a francouzské moderní umění v letech 1923 až 1937.

Obsáhlá disertační práce PhDr. Nikolaje Savického "Československý stát a francouzské umění v letech 1923 až 1937" je odborně fundovaným příspěvkem k bližšímu poznání důležité kapitoly z dějin kulturní politiky v meziválečné Československé republice.

Východiskem Savického výkladu je jedinečný soubor francouzského malířství a sochařství 19. a počátku 20. století, který je dnes chloubou pražské Národní galerie a důkladně se ptá po okolnostech a příčinách jeho vzniku. Savického správnou tezí je, že v tomto případě šlo o šťastné setkání vlastních uměleckých a politicko-spoločenských zájmů, které se uskutečnilo díky mimořádně kvalifikované aktivitě několika umělecko-historických odborníků a moderních umělců. Ti si dokázali získat důležité spojence i ve státní správě a politické reprezentaci a svým jednáním eliminovat konzervativní nálady o které nebyla v tehdejší československé společnosti také nouze.

Jako vyškolený historik N. Savický dobře situuje české kulturní dění první poloviny dvacátého století do širšího historického kontextu vytvořeného epochálním úspěšným dovršením snah českého národa o státní sebeurčení a upozorňuje na podstatnou důležitost záštity republikánské Francie, vrcholící politicky jejím mimořádným vlivem na středoevropský prostor po jejím vítězství v první světové válce. Zde potom také nalézá velmi zajímavé konkrétní příčiny toho, proč byly uvolněny tak mimořádné státní finanční prostředky pro první masivní nákup francouzského umění v roce 1923 a proč se z nákupů francouzského umění stala i jakási prvorepubliková kulturní tradice, následovaná i u příležitosti dalších významných výstav francouzského umění pořádaných předními českými uměleckými spolky v letech 1931, 1935 a 1937.

Zároveň si ovšem N. Savický dobře uvědomuje, že by realizace tohoto politického gesta nebyla možná, kdyby zde také nebyly vlastní kulturní předpoklady jeho pozitivního naplnění a to jak personálního, tak institucionálního a tradičně kulturního druhu. Proto také celkem logicky klade před vlastní výklad dějů za první republiky vydatnou padesátistránkovou kapitolu o vztahu českého kulturního prostředí k francouzskému umění před první světovou válkou. Tady probírá už dosti známou problematiku profrancouzských aktivit českého secesionistického Spolku výtvarných umělců Manes, najmě jeho výstavu A. Rodina v roce 1902 a výstavu Francouzští impresionisté z roku 1907 a všímá si spojení s politickým profilem a frankofilií pražského magistrátu, vykonávajícího tehdy funkci jakéhosi neoficiálního českého ministerstva kultury. To byla skutečně první šťastná konstelace spolupráce kulturních pracovníků a politiků, která přinesla vynikající plody a vytvořila příklad, který mohl být následován v dobách samostatnosti ještě ve větším měřítku.

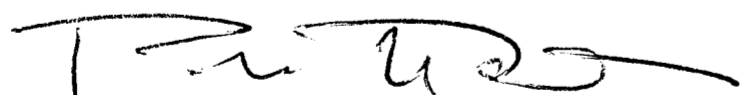
Savický pak věnuje velkou část této kapitoly sledování nástupu mladší generace umělců a teoretiků, spojené s problematikou kubismu. Jde o zajímavou otázku, jak

rychle mohla být všeobecná pozitivní profrancouzská orientace české výtvarné kultury aktualizována a jaké zde byly voleny strategie z hlediska umělců a teoretiků. Tady vystupuje do popředí Savického zájmu osoba Vincence Kramáře a to nejen jako angažovaného sběratele kubistického umění ale i jako člověka s dalekosáhlejšími kulturně institucionálními zájmy. Savický odhaluje vazbu Kramáře na Kahnweilera, jehož praxi razantního galeristy posuzuje bez iluzí, nicméně v interpretaci Kramáře, který potom i za republiky hrál v celé záležitosti nákupů francouzského umění velmi významnou roli, by snad stálo za úvahu se ještě zabývat ideálnější stránkou jeho osobnosti, najmě rozborem jeho umělecko-historické mentality, formované původně ve vídeňské škole dějin umění, což by možná lecos napovědělo k pochopení jeho zarputilosti ve věci jeho picassovské "orthodoxie".

Při výkladu československých nákupů francouzského umění ve dvacátých a třicátých letech Savický brilantně uplatňuje svou znalost archivních pramenů, dobové publicistiky a obeznámenost s poměry na francouzském trhu s uměním v této době. Poskytuje tak čtenáři nejen řadu málo známých nebo neznámých faktů, ale rozkrývá i zajímavé personální a institucionální vazby, tvořící vlastní předivo tehdejší kulturní politiky. Týká se to jak poměrů v kuratoriu Moderní galerie, složeném z velmi různorodých osobností, tak jednání představenstva SVU Mánes nebo způsobů reakce a jednání ministerských úředníků a představitelů státní správy, často se pohybujících až na hranicích předpisů a zákonů. Výsledkem je velice plastické líčení toho, jak ve složení nákupů musel být hledán jistý názorový kompromis, vesměs ale s výborným odborným výsledkem. Savický se zabývá i publikační činností doprovázející nebo reflektující tyto události, jejich dopadem na ujasňování podob a zaměření moderního výtvarného muzejnictví v anketách o úlohách Moderní galerie a její správě i dobovými ohlasy na tyto akce, v nichž zejména potom ve třicátých letech sílí opozice, stupňující svou demagogii až k tvrdým osobním výpadům a následkům.

Savického disertační práce je určitě významným přínosem. Realisticky kvalifikuje charakter výtvarné a muzejní kulturní politiky za první Československé republiky, ukazuje její aktéry a zdroje a to nejenom jako historická zpráva, ale i jako poučení jak náročné je vytvářet skutečnou kulturní hodnotu v moderním sociálním prostoru. K obhajobě ji plně doporučuji.

Praha, 14.5.2008

(Prof. PhDr. Petr Wittlich, CSc)